

France Kresal

EKSPANZIJA MAUTNERJEVEGA TEKSTILNEGA KONCERNA NA SLOVENSKO

Tekstilno industrijo, ki je nastajala pri nas v glavnem v drugi polovici 19. stoletja, je v veliki večini financiral tržaški kapital. Generalizirajmo regionalno in imenujmo tržaški, predarlski, švicarski in angleški kapital »južni«, onega z Dunaja in s Češke pa »severni«. Z bežnim pregledom skozi daljše obdobje ugotovimo, da je vso drugo polovico 19. stoletja na Slovenskem ekspanziven »južni kapital« in »severnega« v tekstilni industriji skoraj ni čutiti. Ta ekspanzija pa se v prvem desetletju 20. stoletja ustavi in sledi združevanje s »severnimi« kapitalom, ki pa je mnogo večji in močnejši. To se zgodi po očitni krizi v tekstilni industriji v tem obdobju. Neko krizo nakazuje že 1906. leta likvidacija ljubljanske tovarne, zmanjšanje kapitala in redukcija delnic družbe Cotonificio Triestino za Monfalcone, prisilna uprava v Litiji 1909 in neizplačane dividende 1911. in 1912. leta v Ajdovščini in Monfalcone, kakor tudi pri Mautnerjevem koncernu. »Južni kapital« je postavljala nove tovarne sredi in v drugi polovici 19. stoletja, zadnji dve tovarni in tudi največji, sta nastali sredi 80. let v Trzinu in Litiji. Po tem obdobju ni nastala nobena nova tovarna več, tja do 20-ih let, ko so v Jugoslaviji rasle tekstilne tovarne kot gobe po dežju. »Severni kapital« je naredil manj za razvoj tekstilne industrije na našem narodnostnem ozemlju kot »južni«. »Severni« kapital je imel na severu že močno razvito in številno tekstilno industrijo vseh vrst. Koncentrirala se je predvsem na Češkem, v Šleziji, na Moravskem in v Avstriji okrog Dunaja.¹ To industrijo je kapital tudi dalje razvijal in ob razpadu Avstro-Ogrske je bila že močno predimenzionirana. Zato pa je razvoj tekstilne industrije zaostajal na jugu in tudi v slovenskih deželah. Že obstoječe tovarne so se sicer modernizirale in racionalizirale, tudi deloma razširjale, a nova tovarna od leta 1886 ni nastala nobena več.

Shematično smo omenjali doslej večkrat »južni« in »severni« kapital. Sedaj pa naredimo prerez stanja tekstilne industrije na slovenskem ozemlju ob koncu 19. stoletja. Imamo tekstilne tovarne v Monfalcone, Ronchi, Gorica, Ajdovščina, Trzin, Ljubljana, Litija in Prebold, ki so zaposlovale nekaj čez 1500 do 2000 delavcev. V Ljubljani je Anglež Moline ustanovil 1837. leta mehanično predilnico in tkalnico, ki je začela delati 1838. leta. Leta 1862 je ljubljansko tekstilno tovarno prevzela

tržaška delniška družba »C. k. privilegirana predilnica in tkalnica (I. r. priv. filatura e tessitura di Lubiana, Trst) z osnovno glavnico 300.000 goldinarjev, ki je bila razdeljena na 300 delnic po 1000 goldinarjev. Zaposlovala je približno isto število delavcev kot prej. V predilnici je delalo 105 moških in 96 žensk, v tkalnici pa 23 moških in 129 žensk. Družba je izplačala v 1901. in 1902. letu 12% dividende, 1903 — 7% in 1905. leta 6% dividende. 1. 12. 1906 je občni zbor delničarjev sklenil likvidacijo tovarne. Likvidacija ni bila izvedena in izredni občni zbor je 27. januarja 1910 umaknil likvidacijo in sklenil nadaljevanje obratovanja.^{1a}

V Ajdovščini je bila ustanovljena predilnica in tkalnica 1828. leta. Ustanovili so jo: Minerbi, K. C. Chiozza, Schnell-Griot in Marpurgo. Kasneje je prišla v roke tržaške družbe Società per azioni dell' I. R. priv. filatoio meccanico di Aidussina s sedežem v Trstu. Upravni svet družbe so sestavljali: Dr. Armin Brunner, Alfred Herzfeld, ing. Richard Brunner, Izidor Mautner, Arthur Huffler, dr. Ludvig Schüller, Carlo Zaccaria in ing. Richard v. Frigyessy. Delniški kapital se je zvišal od 1.400.000 kron na 1.680.000 kron v 4.200 delnicah po 400 kron. 1907. leta pa so sklenili zvišati kapital na 2.000.000 kron in izdali nove delnice. Od 1901. do 1911. leta so izplačali 7,5; 7,75; 7,75; 8; 8,5; 9; 9,5; 9,75; 9,75; 7,5 in 7,5% dividende. Za 1912 in 1913 pa dividende niso izplačali. Delnice so v teh letih na tržaški borzi visoko kotirale, največ 850, najmanj 650 kron na delnico nominalne vrednosti 400 kron.²

Tovarno v Monfalcone je imela tržaška družba Cotonificio Triestino. Ustanovljena je bila 1884. leta. Ta družba je bila v istih rokah kot prejšnja. Kapital je znašal 1,5 milij. kron v 1500 delnicah po 1000 kron. 1906. leta je družba najbrž zašla v krizo, zato je občni zbor delničarjev 28. 8. 1906 reduciral delnice za 200 kron in zmanjšal delniško glavnico na 1.200.000 kron. Od 1901 do 1902 so izplačali 4% dividendo, nato 2 leti 10% in dve leti 7% dividendo. Medtem ko so v Ajdovščini izplačali 1911. leta še visoko dividendo 7,5%, je v tej tovarni niso več izplačali in tudi ne v naslednjih letih. Tovarna je imela 31.000 vreten.³

Pod graščino Prebold je na starem mlinu ob Bolski 1838. leta začel graditi tekstilno tovarno Tržačan G. H. Uhlich. 1842 je začela tovarna obratovati. Obsegala je predilnico in tkalnico. 1851. leta je tovarno prevzela tržaška družba »Società commerciale della fillatura e tessitura«, ki jo je obdržala do 1857. leta, ko je prišla za 4 leta v roke Angeli Gianiches, 1861 pa družbi Cloete et Schwarz. Medtem je 5. februarja 1866. leta tovarna do tal pogorela. Tovarno so začeli takoj na novo graditi. Obnovili so le predilnico, ki je pričela 1870. leta zopet obratovati s 17.000 vreteni. Bila je za tiste čase dokaj moderno opremljena. Leseno vodno kolo so zamenjali turbina 40 KM, in trije parni stroji s 600 KM. Za razsvetljavo so uporabljali plin iz lastne plinarne, ki je bil napeljan tudi v vas Prebold. Zaposlenih je bilo takrat okrog 400 delavcev in delavk. Izdelano prejo so prodajali na Češko in deloma v Bosno. 1875 je prišla družba v konkurz in 1877 je tovarno kupila tržaška komanditna družba Rafael Sandri. 1899 pa jo je prevzela družba Baumwollspinnerei Stocker, Hofmann et Comp., ki jo je obdržala do 1912. leta.⁴

Za osnovanje in obratovanje predilniškega podjetja v Trziču je tržaška in predarlska skupina finančnikov sklenila 27. marca 1885 v Bludenzu družbeno pogodbo. Javna družabnika komanditne družbe sta bila E. Glanzmann iz Trsta in L. Wachter iz Feldkirchna, ki ga je pozneje zamenjal Gassner. Tadva sta vložila po 20.000 goldinarjev, 5 komanditistov po 50.000 goldinarjev in 4 dediči A. Gassnerja skupaj 100.000 goldinarjev. Družbeno pogodbo so podpisali: A. Mutter, Julius Gassner, J. Gassner, F. Gassner, A. Gassner, J. Getzner, I. Tschawol, Richard Gassner, Z. Wachter, Franc Glanzmann, Edmund Glanzmann. Tržiško predilnico so torej ustanovili industrialci, ki so imeli pod raznimi firmami lastna tekstilna podjetja na Predarlskem, oziroma so bili v njih finančno udeleženi. Tovarna je počasi rasla in po začetnih težavah je podjetje po dobrih 15 letih zaposlovalo že 750 delavcev pri 20.000 vretenih in 224 statvah. Izdelali so letno ca. 1.500.000 kg preje in ca. 4.000.000 m blaga. Kapital se je 1908. leta zvišal na 2.100.000 kron. Glanzmann je uspel, da se je čim tesneje povezal na cni strani z Gassnerji, lastniki velike bombažne trgovine v Liverpoolu in na drugi strani z družabniki tvrdke Getzner Muttner & Co. na Predarlskem. Vendar je komanditna družba tržiške predilnice ostala popolnoma samostojna, ni se vezala z drugimi firmami, čeprav je bila finančno in kreditno najtesneje povezana z njimi.⁵

Skoraj eno leto po ustanovitvi tržiške komanditne družbe pa je bila podpisana družbena pogodba firme Schwarz, Zublin & Co. Litija. Julius Schwarz, tekstilni tehnik iz Trsta, verjetno isti, ki v Preboldu od 1875. leta dalje ni mogel več uspevati, je začel s predilniškim obratom v Litiji. 1880. leta je dobil obrtno dovoljenje za opravljanje predilniške proizvodnje v Litiji. Leta 1883 je dobil družabnika Evgena Zublina, trgovca iz Manchestra. Julius Schwarz je dobro poznal tekstilno tehnologijo, saj je izšel iz tekstilnega okolja z močno in staro tradicijo. Imel je dobre zveze s tržaškimi tekstileci, trgovci in bančniki, ki so pozneje stopili kot družabniki v njegovo podjetje. 31. marca 1883 je bil izdelan prvi načrt za novo tovarno, dokončno obliko pa je dobil 1885—1886. Gradnja je trajala 10 let. Potrebe so zahtevale ustanovitev večje industrijske družbe in 19. aprila 1886 je bila podpisana pogodba o ustanovitvi komanditne družbe Baumwollspinnerei und Weberei Schwarz, Zublin & Co., Littai. Dejavnost družbe pa se je začela že 5. aprila istega leta. V komanditno družbo so vstopili s svojimi deleži številni člani družine Wenner, Schlaepfer in Aselmayer, ki so imeli tovarne v Italiji (Salerno, Torino, Neapelj). Precej močno je bil v firmi zastopan švicarski kapital, ki sta ga vložila Peter von Planta in Heinrich Sulzer, manj pa nemški, ki ga je vložil berlinski trgovec Wedekind. Celotni kapital družbe je znašal 455.000 goldinarjev, pa se je pozneje še zvišal.

Tekstilno tovarno v Litiji so gradili kot kombinat predilnice in tkalnice s 24.048 vreteni in 720 tkalskimi stroji. Vendar tkalnica v celoti ni bila nikoli zgrajena. Pač pa je družba začela 2. marca 1901 graditi tkalnico v Varaždinu, ki je bila 1902. leta zgrajena. Ta podružnica je 1906. leta zaposlovala 220 delavcev, Litija pa 400.

Litijska tovarna se je poslovno vedno bolj navezovala na družbe, ki niso bile ustanoviteljice njene komanditne družbe. Na prvem mestu je firma Kuffler & Winterstein, ki je bila glavni dobavitelj bombaža. Tovarni je dajala večje kredite. Predivo in tkanine pa je v glavnem kupovala firma Figli di Jacob Brunner. Finančniški družini Kuffler in Brunner sta že v prvih dvajsetih letih obstoja komanditne družbe Schwarz Zublin & Co., dosegli s svojim denarjem finančno premoč v tem podjetju in začeli izpodrivati prvotne družabnike. Ko so ti krediti presegli zmogljivost družbinega kapitala, je 12. februarja 1909 tržaško sodišče uvedlo nad podjetjem prisilno upravo. Prisilni upravitelj je bil Georg Elsner, uradnik Credit & Escomptbank v Trstu. Vendar že 18. februarja 1909 prisilna uprava preneha in junija istega leta preide tekstilna tovarna v Litiji z vsem svojim imetjem v last družine Brunner iz Trsta, ki združi litijsko tekstilno tovarno s tkalnico v Gorici pod firmo Ritter, Rittmayer & Co. Tkalnico so takrat preselili v Gorico, predilnico pa povečali za 10.000 vreten.⁶

S tem je razvoj posameznih tekstilnih tovarn končan. Tržiška tovarna je šla svojo samostojno pot naprej, vse druge pa so se odslej razvijale pod Mautnerjevim tekstilnim koncernom, združil jih je 1912. in 1913. leta, vse do razpada Avstro-Ogrske, ko sta v jugoslovanskih mejah obstajali le še Litija in Prebold.

Tekstilni koncern Mautner

Izidor Mautner je 1848. leta ustanovil tekstilno podjetje z naslovom Isaac Mautner & Sohn, Wien. Ta družba je pokupila delnice precej tekstilnih firm in jih tako spravila pod svojo družbo. 1894 je ustanovil na Madžarskem »Ungarische Textilindustrie A. G.« (Rózsahelyi fonogyár) in »Ungarisch-Amerikanische Northrop Webstuhl u. Textilfabriks A. G. 30. XII. 1905. leta so Izidor Mautner, Alfred Herzfeld, dr. Hans Breuer, Arthur Kuffler, Konrad Mautner, Štefan Mautner, Fritz Redlich, dr. Ludwig Schüller, Aleksander Weiner, Josef Mautner, Richard Wesely, Julius Gordberger, Oskar Henniger in Otto Arens s sodelovanjem avstrijskega Bodenkreditanstalta ustanovili delniško družbo Oesterreichische Textilwerke A. G. vormalis Isaak Mautner & Sohn, Wien z osnovno glavnico 5.000.000 kron. Od tega je bilo vplačanih le 1.500.000 kron na 3750 delnicah po 400 kron, za ostalih 3.500.000 kron pa delnice niso bile vplačane, pač pa so jih izročili kot kupnino firmi Isaak Mautner & Sohn. Z 8750 delnicami je imela družina Mautner absolutno večino v družbi.⁷

Ob ustanovitvi je posedovala družba tkalnico, barvarno, belilnico in apreturo v Nachodu, tkalnico v Schumburgu in tkalnico v Tratenbachu. 1906. leta je družba vzela v zakup tkalnico v Grünwaldu. 1907. leta je pridobila »Nachoder Baumwollspinnerei Wärndorfer, Benedikt, Mautner« in jih še povečala ter ustanovila s firmo Johann Liebig & Co., Reichenberg družbo z omejeno zavezo, ki je prevzela z dolgoletno zakupno pogodbo tovarne in poslovalnice firme Ignaz Schwioger, Kamgarnspinnerei Zwodau. Da bi bila kos taki finančni aktivnosti, je družba

24. X. 1907. leta sklenila izdati 5000 novih delnic, ki so bile 1. januarja 1908. leta tudi plačane. Z novim kapitalom je družba pridobila še mehanično tkalnico v Engenthalu in v Tiefenbachu, ki so bile prej last W. Neumanna. 1911. leta pa tkalnico, barvarno, belilnico in apreturo firme Jakob Piek v Nachodu. Potem so vse tovarne v Nachodu centralizirali, jih preuredili na električni pogon in jih nasploh racionalizirali. Pozneje je družba ustanovila »Textilwerke Mautner, Langenbielau« družba z o. z. v pruski Sleziji, ki se je preimenovala v »Deutsche Textilwerke Mautner A. G., Plauen«. Udeležila pa se je tudi ustanovitve nove delniške družbe Vereinigte Österreichische Textilindustrie A. G., Wien 1912. leta. Ob izbruhu prve svetovne vojne se je vpregla z vso vnemo »za premagovanje vojaških zahtev« in je investirala v industrijo mnogo kapitala. Zato je občni zbor delničarjev 30. VI. 1915 sklenil izdati 7500 novih delnic in dvignil kapital na 10.000.000 kron. Prvo leto vojne so po treh letih prvič izplačali dividende in to 7%, 1915. leta pa celo 12%. Od 1906. do 1910. leta so izplačali 8, 10, 6, 6 in 4% dividende.⁸

Prav tako kot prejšnjo družbo, je 8. maja 1912. leta Bodenkreditanstalt ustanovil Vereinigte österreichische Textilindustrie A. G. Družba je nastala z njegovo soudeležbo in z združitvijo firm: Baumwollspinnerei Brodeltz, Kuffler & Reichel (ca. 60.000 vreten), Mechanische Baumwollspinnerei und Weberei Ritter, Rittmayer & Co (Ronchi, Gorica, Litija ca. 67.000 vreten), Günselsdorfer Spinnerei Würndorfer & Co. (ca. 26.000 vreten), Spinnerei Stocher, Hoffmann & Co. Pragwald (Prebold ca. 16.000 vreten), Sollenauer Baumwollspinnerei Konrad Kühne & Sohn (ca. 23.000 vreten), Johan Bachheibel Witwe, Tetschen (ca. 16.000 vreten) in Friedr. Eltz Erben, Neunkirchen (ca. 37.000 vreten). Pozneje, a še istega leta, je novoustanovljena družba pridobila delnice družbe Cotonificio Triestino (Monfalcone 29.000 vreten), Bombažne predilnice in Tkalnice Ljubljana (ca. 10.000 vreten) in Pottensteiner Baumwollspinnerei A. G. (ca. 20.000 vreten). Januarja 1915 je pridobila večinski paket delnic tekstilne tovarne v Ajdovščini (ca. 36.000 vreten), februarja pa je vzela v zakup bombažno predilnico firme F. Richter & Co v Smichowu (ca. 36.000 vreten).⁹

Po produkciji sta si bili obe družbi enako močni. Pri prvi je delalo 3600 delavcev na 110.000 vretenih in 4300 statvah, druga pa je imela za 266.000 vreten večje predilnice, a pol manjše tkalnice. Imeli sta vsaka po 10.000.000 kron delniške glavnice.

Če se je prej infiltriral kapital dunajskega Creditanstalta v tekstilno industrijo na Slovenskem le preko tržaške filiale, je sedaj preko Mautnerjevega tekstilnega koncerna neposredno posegel v gospodarstvo tekstilne industrije.

V izrednih gospodarskih pogojih sredi prve svetovne vojne, ko je bila vsa koncernova industrija pod državno zaščito in je delala v sistemu načrtnega preskrbovanja vojske, je 1916. leta prva družba dvignila osnovno glavnico na 24.000.000 kron in pokupila vse delnice druge družbe. Konec prve svetovne vojne in razpad Avstro-Ogrske je Mautnerjev koncern dočakal takole organiziran. Krovna družba Textilwerke

Mautner s sedežem na Dunaju, po razpadu pa se je preselil v Nachod na Češkem, je imel v svoji interesni sferi Vereinigte österreichische Textilindustrie A. G. Wien, Deutsche Textilwerke Mautner A. G. Plauen in Rosenberger Textilwerke Mautner A. G. Budapest. Za Mautnerjevim koncernom pa je stal dunajski Bodenkreditanstalt in pozneje še praška Živnostenska banka, zlasti po letu 1920, ko je Bodenkreditanstalt skrahiral, Živnostenska banka pa se je okrepila po združitvi z Eskomptno češko banko in filialami Creditanstalta na Češkem in osnovno glavnico več kot podvojila (250.000.000 kron č.). Šele ko je Creditanstalt prevzel posle prejšnjega Bodenkreditanstalta, je le-ta izboljšal svoje pozicije do Mautnerjevega koncerna; ko pa se je 1934. leta združil z Wienerbankvereinom, se je ta denarni zavod tako okrepil, da je izpodrinil češki kapital. Po koncernski pogodbi se je polastil vseh Mautnerjevih delnic.¹⁰

Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner d. d.

Vse imetje Mautnerjevega tekstilnega koncerna v Jugoslaviji je prišlo po odredbi deželne vlade za Slovenijo z dne 21. maja 1919 pod državni sekvester.¹¹ Oktobra 1922 sta Ljubljanska kreditna banka in Vereinigte österreichische Textilindustrie, ki jo je zastopal dr. Fran Zupan, vložila prošnjo za ukinitvev sekvestra in za podelitev koncesijske listine za ustanovitev delniške družbe Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner. 10. novembra 1922 so predložili ministrstvu pravde oddelek IV. sekcije za sekvester, potrdilo o deponiranju in zaporu 75 % delnic nove družbe pri Ljubljanski kreditni banki in potrdilo, da je ta banka domač zavod. 11. novembra 1922 je minister za trgovino in industrijo dovolil Ljubljanski kreditni banki in dr. Franu Zupanu, ki je zastopal dunajsko družbo, ustanoviti Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner s sedežem v Ljubljani. Ustanovni občni zbor je bil 28. marca 1923. Osnovno glavnico 10.000.000 din in razdeljeno na 100.000 delnic so podpisali:

	St. delnic	Nom. vrednost din
Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana . . .	54.800	5.480.000
Dr. Fran Paulin	100	10.000
Dr. Franc Zupan	100	10.000
Arthur Kuffler, Dunaj	2.500	250.000
Izidor Mautner, Dunaj	2.500	250.000
Vereinigte öster. Textilindustrie	40.000	4.000.000
Skupaj	100.000	10.000.000

Razmerje med domačim in tujim kapitalom je bilo 55:45, naslednje leto se to razmerje popravi na 60:40. Ljubljanska kreditna banka je v svojih letnih poročilih prištevala Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner v svoj koncern do 1930. leta, ko nastane pregrupacija v lastništvu.¹² Gospodarska kriza je prizadela Creditanstalt, Westen kupi od njega delnice Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo in 1931. leta vstopi v njegov upravni svet. Tako se Kreditni zavod osamosvoji.¹³ Ljubljanska kreditna banka je prodala vse delnice Mautnerja za 18.000.000

din, Textilwerke Mautner pa 15.000 delnic, obdržal jih je le 25.000. Ostale delnice so si razdelili trije drugi denarni zavodi.¹⁴

Dne 1. julija 1930 so imeli delnice Jugoslovanskih tekstilnih tvornic Mautner d. d.:

	Število delnic
1. Jugoslovanska združena banka, Zagreb	24.850
2. Jugoslovanska banka, Zagreb	24.850
3. Kreditni zavod za trgovino in ind., Ljubljana	24.850
4. Textilwerke Mautner A. G., Praga	24.850
5. in 12 upravnih svetnikov po 50 delnic	600
Skupaj	100.000

Jugoslovanska združena banka je nastala s fuzijo Hrvatske eskomptne banke in Hrvatsko-Slavonske zemaljske hipotekarne banke februarja 1927, nato z Bosansko banko 22. julija 1928 in z Agrarno in komercialno banko v Sarajevu 1. novembra 1928. Stopila je v zvezo z avstrijskim Creditanstaltom. Jugoslovansko banko d. d., Zagreb, prej Hrvatska zemaljska banka d. d., pa je ustanovila Živnostenska banka v Pragi.¹⁵

Ta razdelitev delnic je ostala brez bistvenih sprememb do l. 1940. Edino Textilwerke Mautner je že 1931. leta prepustil delnice Creditanstaltu, oziroma holandski ekspozituri Vereinigte Textil Maatschappien Mautner Rotterdam N. V.¹⁶ Na občni zbor delničarjev maja 1940 zaradi okupacije Holandije zastopnik tega kapitala že ni mogel več priti. 16. maja 1941 je na občnem zboru delničarjev večina upravnega sveta odstopila. Zato so na izrednem občnem zboru 22. julija 1941, ki ga je vodil dr. Hans Friedl, kooptirali v upravni svet Viktorja Hradela, dr. Ericha Huleka in Friedricha von Rädhammerja, prva dva kot predstavnika Creditanstalta, zadnjega pa kot predstavnika šefa civilne uprave. Ugotovili so, da je vseh 100.000 delnic položil Creditanstalt. Sedež družbe so prenesli v Maribor in spremenili naslov v Littai Pragwalder Textilwerke A. G. 31. 12. 1941 je Creditanstalt vse delnice prepustil družbi Pottendorfer Spinnerei und Felixdorfer Weberei A. G. s sedežem na Dunaju, katere 97 % delnic je sam imel.¹⁷

Ob prevzemu Mautnerjevega imetja v Jugoslaviji je začetna bilanca v dneh 31. 10. 1923 izkazovala naslednje stanje:¹⁸

Investicije za prevzete naprave in nepremičnine v Litiji	din
in Preboldu	5.275.659
Prevzeti saldo dolžnikov	17.786.063
Prevzeti saldo vrednostnih papirjev	255.259
Prevzeta gotovina blagajne v Preboldu	42.148
Prevzeta gotovina blagajne v Litiji	116.632
Prevzete zaloge v Preboldu	6.285.221
Prevzete zaloge v Litiji	17.406.952
Skupaj	47.145.917

Delniška glavnicca je znašala 10.000.000 din in upniki za prevzete dolgove 37.145.917 din. V 15 letih obstoja delniške družbe je vrednost

imetja narasla na 73.500.000 din, glavnica se je z valorizacijo dvignila na 20.000.000 din, proizvodnja je od 6.500.000 din narasla na 25 milijonov din, čisti dobiček pa se je dvignil od 1.500.000 na preko 4.000.000 din. Glavni upniki so bili Mautner in njegova ekspoziura v Rotterdamu ter Creditanstalt, sledili pa so Ljubljanska kreditna banka do 1929, nato pa Kreditni zavod, Jugoslovanska banka in Jugoslovanska združena banka.

L. 1924 je bil jugoslovanski Mautner že v polni ekspanziji. Odprl je poslovalnico v Zagrebu in kupil tekstilno tovarno v Beogradu Milan Ječmanica & Co. Zato je ustanovil delniško družbo »Beogradska tekstilna industrija a. d. Beograd« s 6.000.000 akcijskega kapitala, ki se je že 1925. leta zvišal na 10.000.000 din, a pozneje celo na 20.000.000 din, od katerih je Mautner sam držal za 19.000.000 din delnic. 1926. leta jo je Mautner preuredil v najmodernejši industrijski kombinat in 1927. leta je delalo na 650 statvah in 4200 vretenih 1500 delavcev, v Litiji in Preboldu pa 780. 1929. leta je zgradil v Preboldu še tovarno vozlanih preprog, ki je delala do 1934. leta, potem pa v sodelovanju s češko firmo Cosmanos moderno tiskarno. Število delavcev se je zvišalo na 850 do 1200. Beograjsko tovarno je moral 1930 prodati. Kupila jo je Jugočeška za 12.000.000 čeških kron. 1931. leta je odprl še poslovalnico v Beogradu in Skopju. Preko Ernsta Zuckerja se je infiltriral tudi v Maribor v tovarni Doctor in drug, ter preko firme Gustav Deutsch kupil Mariborsko tekstilno tovarno (Löbel, Schick). Bil je član koncerna Textilwerke Mautner, ki je imel ob svetovni gospodarski krizi preko 40 tovarn z okrog 12.000 statvami in 800.000 vreteni, imel dalje dve tovarni tekstilnih strojev v Rosenbergu in Sandaun, lastni tehnični inštitut in je zaposloval prek 20.000 delavcev in uslužbencev. Bil je največji predelovalec bombaža v Evropi. Jugoslovanski Mautner je s svojimi 2200 delavci ob največjem vzponu predstavljal dobro desetino tega koncerna, v Jugoslaviji pa je predeloval več kot eno tretjino vsega bombaža.

Svetovna gospodarska kriza ga je precej prizadela. To se sicer ni toliko pokazalo v upadu proizvodnje, pač pa v njegovi širokopoteznosti, ki je začela popuščati. Preveč je bil odvisen od svojih velikih pokroviteljev na Dunaju, v Pragi in v Rotterdamu. Bil je sicer enak največjim tekstilnim tovarnam v Sloveniji Jugočeški, Jugobruni, Textilindusu. Hutterju, Doctorju, večjih pretenzij pa ni več zmoget.

¹ AS (kratica za Arhiv Slovenije, Ljubljana). Karte der Baumwoll-Industrie in Österreich unter der Ägide des Verbandes der Baumwoll-Industriellen Österreichs, verfasst von prof. A. L. Hickmann. Wien 1901.

² AS, arhiv zbornice TOI, fasc. 311/3; Trgovski register pri okrožnem kot gospodarskem sodišču v Ljubljani Druž 1-12; Compass 1916, Bd II., str. 746; Ivan Mohorič: Bombažna predilnica in tkalnica v Trziču, Lj. 1960, str. 16—17.

³ AS, arhiv zbornice TOI, fasc. 311/3; Compass 1916, Bd II., str. 746; Innerösterreichisches Industrie- und Gewerbeblatt, Graz 1839, I., str. 324.

⁴ Compass 1916, Bd. II., str. 747.

⁵ AS, arhiv zbornice TOI, fasc. 311/3; Trgovski register pri okrožnem kot gospodarskem sodišču v Celju, Rg I. 130., B 5; Med Mrzlico in Dobrovljami, Celje 1953, str. 17—47.

⁶ AS, arhiv zbornice TOI, fasc. 311/3; Trgovski register pri okrožnem kot gospodarskem sodišču v Ljubljani, Druž. l. 106, A, II. 110; Mohorič: Bombažna predilnica in tkalnica v Trzinu, Ljubljana 1960, str. 29—30.

⁸ AS, arhiv zbornice TOI, fasc. 311/3; Trgovski register v Ljubljani, Druž. l. 112; arhiv tekstilne tovarne v Litiji; France Kresal: Razvoj predilnice Litija, Litija 1961, str. 15—36.

⁷ Compass 1916, Bd II., str. 740, 732.

⁸ Compass 1920, Bd I., str. 2388, 2432, 2503, 2380, 2442, 2382, 2421, 2442, 2385, 2436, 2441, 2430, 2743.

⁹ Compass 1916, Bd II., str. 732.

¹⁰ Arhiv predilnice v Litiji -- Situationsbericht 1934.

¹¹ AS, Kr. ban. upr., odd. VIII. Ministrstvo trgovine in industrije, konvolut 280 — Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner.

¹² Ljubljanska kreditna banka, letna poročila 1929—1939.

¹³ Kreditni zavod za trgovino in industrijo, letna poročila 1930 in 1931.

¹⁴ AS, Kr. ban. upr., odd. VIII. konvolut 280.

¹⁵ Jugoslovanska udružena banka d. d. Zagreb, Beograd; Jugoslovanska banka d. d. prije Hrvatska zemaljska banka d. d. Zagreb, letna poročila.

¹⁶ Letna poročila Jugoslovanskih tekstilnih tvornic Mautner d. d. (AS, arhiv zbornice TOI, fasc. 316).

¹⁷ Zapisniki občinih zborov delniške družbe, Arhiv grada Zagreba, fond Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner.

¹⁸ AS, Kr. ban. upr., odd. VIII. konvolut 280.